

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Influential Factors towards the Community's Participation in Developing the Sustainable Tourism Management of Phra Nakhon Sri Ayutthaya

ไชยา ยิ้มวิไล / Chaiya Yimwilai

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม / Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand

E-mail: publicadsripatum@gmail.com

สุรัชย์ ศิริไกร / Surachai Sirikrai

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม / Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand

E-mail: publicadsripatum@gmail.com

สมชาย ภคภาสวณิช / Somjai Phagaphasvivat

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม / Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand

E-mail: publicadsripatum@gmail.com

ประวัติบทความ

ได้รับบทความ 14 มีนาคม 2562 แก้ไข 10 สิงหาคม 2562 ตีพิมพ์ 30 กันยายน 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้านในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 325 คน กำหนดขนาดด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.2 เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านการได้รับประโยชน์ ($\bar{X} = 3.32$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.68$) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 2.28$) พบว่าอยู่ในระดับน้อย และด้านการวางแผน ($\bar{X} = 1.56$) พบว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ ปัจจัยความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และปัจจัยความร่วมมือในชุมชน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพล, การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว, การมีส่วนร่วม, ชุมชน, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

This study aimed to study the 1) community's participation in developing sustainable tourism management level, 2) Influential factors towards the community's participation in developing sustainable tourism management and 3) suggestions of the community's participation in developing sustainable tourism management of Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province. Samples were community's headman, 325 samples, sized by G*Power 3.1.9.2 program. Instruments used was a questionnaire with reliability value of 0.91. Statistics used were frequencies, percentages, means, standard deviations, correlation coefficient and multiple linear regression analysis (MLRA). Results show that the community's participation in developing sustainable tourism management in overall was found in low level ($\bar{X} = 2.46$). Consider in aspects found that receiving benefit ($\bar{X} = 3.32$) and evaluation aspect ($\bar{X} = 2.68$), were in medium level while planning aspect was found in low level ($\bar{X} = 2.28$) and implementation aspect was in lowest level ($\bar{X} = 1.56$). Factors statistically influenced the community's participation in developing sustainable tourism management at the 0.05 significance level were; personal factors, Information perception factor, local agency's transparency factor, economic motivation factor, developing sustainable tourism management awareness factor and community's cooperation factor.

Keywords: Influential factors, Developing tourism management, Participation, Community, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจากการสร้างรายได้ในธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากร โดยประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เติบโตโดยเฉลี่ยร้อยละ 30 ต่อปี และในอนาคตอาจจะสูงถึง 25 ล้านคน ในระยะ 5-10 ปีนี้ (กรุงเทพมหานคร, 2560) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยในการส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในการเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ ก่อให้เกิดการสร้างงาน เพิ่มรายได้ประชาชาติ และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมถึงการค้าและการลงทุน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เพื่อช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศสามารถฟื้นตัวได้ในเวลาอันรวดเร็วกว่าภาคการผลิตและบริการอื่นๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) ซึ่งจากความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวดังกล่าว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้มีการนำเสนอถึงแนวคิดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) และสอดคล้องนโยบายที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้น Green Tourism ให้ผู้คนตระหนักและส่งเสริมกิจกรรมด้านการรักษาสีเขียว (จริยาภรณ์ เจริญชีพ, 2560) จังหวัดพระนครศรีอยุธยาหรือกรุงศรีอยุธยา ด้วยความเป็นราชธานีที่ยาวนานถึง 417 ปี ก่อให้เกิดการสั่งสมอารยธรรมที่มีการผสมผสานทางศิลปกรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ส่งผลให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และมีอัตราการเพิ่มขึ้นในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง (กรมการท่องเที่ยว, 2557)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วน่าจะเป็นการส่งผลดีต่อเศรษฐกิจภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก เนื่องจากการสร้างงานสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นค่าครองชีพของคนในพื้นที่เพิ่มสูงขึ้น มูลค่าของที่ดินและสิ่งก่อสร้างมีราคาสูงขึ้น รายได้ส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่กระจายสู่ชุมชนเท่าที่ควรจะเป็น ในด้านสังคมการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้น เป็นแหล่งยาเสพติด สังคมมีความแออัด ในด้านวัฒนธรรมเกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม การลอกเลียนศิลปะ การเปลี่ยนค่านิยม และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม การบุกรุกทรัพยากรการท่องเที่ยว และการบดบังทัศนียภาพจากสิ่งปลูกสร้างที่เกิดขึ้นใหม่ (จิตเจริญ ทรขวัญ, 2561) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย แต่ก็ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในท้องถิ่นทั้งวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย เช่น ปัญหาขยะมูลฝอยและปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น โดยมีสาเหตุมาจากขาดการวางแผนที่ดี มาตรฐาน คุณภาพ รูปแบบที่เหมาะสม ขาดความรู้ความเข้าใจและที่สำคัญที่สุด คือ การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งหากจะอาศัยเพียงหน่วยงานของรัฐเพียงภาคส่วนเดียวอาจจะไม่เพียงพอต่อการดูแลพื้นที่ (สุรรมา นิตินทรสุนทร, 2558) โดย Rigoberto, Espinosa & Guillermo (2018) Mostafa & Mastura (2016) และ Tropman (2001) ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญของการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในแนวทางเดียวกัน ซึ่งได้แก่ การที่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการให้บทบาท และความสำคัญของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว สร้างกระบวนการบูรณาการให้ชุมชนมีรายได้และเกิดประโยชน์จากการท่องเที่ยว และดูแลรักษาจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ เพราะหากสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่เดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีก ก่อให้เกิดผลกระทบคือ คนในชุมชนขาดรายได้ และไม่เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมของตนภายในชุมชน และสุดท้ายก็จะประสบกับภาวะความเสื่อมโทรมทางการท่องเที่ยวจนฟื้นฟูได้ยาก (ธนรัตน์ รัตนพงศ์ระ, ทรงวิทย์ เจริญกิจธนาภ และธารน นวสินธุ์, 2560)

ดังนั้นจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าเป็นความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวิจัยถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์นโยบายในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ 3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยพบว่า แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ประการคือ (World Tourism Organization, 2005) ได้แก่ 1) การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตของความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่องิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การ

ตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนชนบทธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ชนบทธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว และ 4) การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

World Tourism Organization (2016) บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และ เพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอันประกอบด้วยหลักในการพัฒนาจำนวน 5 ด้านได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากร อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนารูปแบบบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย 3) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณสมบัติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ 4) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป และ 5) องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างความจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

จากกรอบในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแนวคิดของ World Tourism Organization (2016) นั้น ได้มีนักวิชาการนำกรอบในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังกล่าวไปประยุกต์และบูรณาการกรอบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนใหม่ โดย Mostafa & Mastura (2016) และ Kantar & Svri (2017) ได้นำองค์ประกอบการพัฒนาจำนวน 5 ด้านดังกล่าวมาทำการสรุปเพิ่มเติม และบูรณาการนิยามเข้าระหว่างกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่ามีกรอบในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านบุคลากรของการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวให้แก่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยการให้ความรู้ และการปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 2) การพัฒนาด้านคุณภาพสินค้าและบริการ เป็นการพัฒนาการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางการท่องเที่ยว การนำเที่ยว การรักษาความปลอดภัย และการพัฒนาสินค้าของที่ระลึกต่างๆ ในการท่องเที่ยว 3) การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนาการจัดประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว และการวางแผนดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบท่องเที่ยว และ 4) การพัฒนาด้านด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเป็นการพัฒนาในด้านที่พักอาศัย การแบ่งพื้นที่ การดูแลรักษาพื้นที่ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านบุคลากรของการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาด้านคุณภาพสินค้าและบริการ 3) การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ และ 4) การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ที่มาของตัวแปรกรอบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	แนวคิด/ทฤษฎี/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
การพัฒนาด้านบุคลากรของการท่องเที่ยว	Vytautas, Kristina & Edmundas, 2015; Mostafa & Mastura,
การพัฒนาด้านคุณภาพสินค้าและบริการ	2016; WTO, 2016; Kantar & Svri, 2017; รัศมี อ่อนปรีดา, 2559;
การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ	รณภูมิ ปองเสงี่ยม และ วาริชต์ มัธยมบุรุษ. 2559; บุญเลิศ จิตตั้ง
การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	วัฒนา และ ณัฐพร ดอกบุญนาค และ ฐาปกรณ์ ทองคำนุช (2556)

โดยแนวคิดองค์ประกอบ 4 ด้านดังกล่าวนี้ ได้มีอิทธิพลต่อการศึกษาวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย เช่น จากการวิจัยของ รัศมี อ่อนปรีดา (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรี และสมุทรสงคราม โดยได้นำกรอบดังกล่าวมาประยุกต์ใหม่จนเป็นการพัฒนาในด้านกลไกการบริหารจัดการ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาด้านคุณภาพสินค้า และการพัฒนาด้านศักยภาพบุคลากร และการบริการด้านการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับการวิจัยของ รณภูมิ ปองเสงี่ยม และ วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2559) ที่วิจัยเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสามารถสรุปได้ว่า แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลักจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านบุคลากร ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพสินค้าและบริการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และจากการวิจัยของ ณัฐพร ดอกบุญนาค และ ฐาปกรณ์ ทองคำนุช (2556) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ได้มีการนำกรอบการพัฒนาดังกล่าวมาบูรณาการใหม่ จนเหลือ องค์ประกอบการพัฒนา จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาด้านสถานที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านบุคลากร ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำกรอบของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4 ด้านในตารางที่ 1 มาบูรณาการกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ที่มาของตัวแปรองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

องค์ประกอบตัวแปรจากการบูรณาการแนวคิด-ทฤษฎี	แนวคิด-ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ประกอบด้วย	Vytautas, Kristina & Edmundas (2015) Mostafa & Mastura (2016)
-การร่วมในการวางแผนพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว	WTO, 2016; Kantar & Svri (2017)
-การร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ	Bureekul, T. Et al. (2012)
-การร่วมในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการ	Creighton, James L. (2005)
-การร่วมในการวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย	รัศมี อ่อนปรีดา (2559)
-การร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบุคลากรของการท่องเที่ยว	รณภูมิ ปองเสงี่ยม และ
-การร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ	วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2559)
-การร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาการบริหารจัดการ	บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และ
-การร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	เพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557)
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้รับประโยชน์ ประกอบด้วย	สถาบันพระปกเกล้า (2558)
-การได้รับประโยชน์จากการพัฒนาบุคลากรของการท่องเที่ยว	
-การได้รับประโยชน์จากการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ	
-การได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการบริหารจัดการ	
-การได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบตัวแปรจากการบูรณาการแนวคิด-ทฤษฎี	แนวคิด-ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล ประกอบด้วย	
-การร่วมในการประเมินผลการพัฒนาบุคลากรของการท่องเที่ยว	
-การร่วมในการประเมินผลการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ	
-การร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการบริหารจัดการ	
-การร่วมในการประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	

ซึ่งจากตารางที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (All tourism should be Sustainable Tourism) ซึ่ง Rigoberto, Espinosa & Guillermo (2018) Mostafa & Mastura (2016) และ Tropman (2001) ได้อธิบายถึงภาพรวมในการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนซึ่งได้แก่ การที่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวของท้องถิ่นตนเอง โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวคิดของ Bureekul, T. Et al. (2012) Creighton, James L. (2005) และสถาบันพระปกเกล้า (2558) มาบูรณาการร่วมกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ 1) การร่วมในการวางแผน (Participation in Planning) 2) การร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in Implementation) 3) การร่วมในการได้รับประโยชน์ (Participation in Benefit Sharing) และ 4) การร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) ซึ่งจากการบูรณาการกรอบของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังตารางที่ 2

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังปรากฏในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ผู้วิจัย / ปี	เรื่อง	วิธี	ผลการวิจัย
Mugizi, Ayorekire, and Obua (2017)	Factors that Influence Local Community Participation in Tourism	ปริมาณ	อายุ การศึกษา และรายได้ของบุคคล
Lui, et.al. (2012)	Drivers and Socio-Economic Impacts of Tourism Participation	คุณภาพ	อายุ และรายได้ของบุคคล, แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ
Sajad & Mahdi, (2012)	Community Perception of Tourism Impacts and Participation in Tourism	แบบผสม	ความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา, การรับรู้ข่าวสาร, ความร่วมมือในชุมชน
Fateme & Elahe (2012)	Factors Affecting the Development of Tourism Industry in Iran	แบบผสม	การรับรู้ข่าวสารจากสื่อ, ความร่วมมือในชุมชน,
Odege, D. (2014)	Factors Influencing Community Participation in Cultural Tourism	ปริมาณ	การรับรู้ข่าวสาร, แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ
Vytautas, Kristina & Edmundas (2015)	Factors Influencing the Development of Rural Tourism	ปริมาณ	ความโปร่งใสของรัฐบาลหรือหน่วยงานในท้องถิ่น,
Norlida, et.al. (2017)	Factors of Local Community Participation in Tourism Business	ปริมาณ	รายได้จากการท่องเที่ยว, แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ, การตระหนักถึงการพัฒนา
Benjawan, Thoongsuwan, and Pavapanunkul (2018)	Innovation Management Model of World Heritage City Museum on Historical Park for Creative Tourism	แบบผสม	ความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา,ความร่วมมือในชุมชน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ผู้วิจัย / ปี	เรื่อง	วิธี	ผลการวิจัย
จิตเจริญ ศรีขวัญ (2561)	รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยว	ปริมาณ	การรับรู้ข่าวสาร, ความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์ (2560)	การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	คุณภาพ	แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ, ความตระหนักในการพัฒนา
พรพรรณ เหมาะะพันธ์ และ จันทรา นุช มหากาญจนะ (2560)	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	แบบผสม	ความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ว่า จากผลการวิจัยของ Mugizi, Ayorekire, & Obua (2017) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น โดยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลทางด้าน อายุ การศึกษา และรายได้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นเช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Lui, et.al. (2012) ที่ได้อธิบายถึง ปัจจัยรายได้ในฐานะแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ในขณะที่ผลการวิจัยของ จิตเจริญ ศรีขวัญ (2561) Odege (2014) Sajad & Mahdi (2012) และ Fateme & Elahe (2012) ที่ได้วิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว โดยพบว่า ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดย Odege, D. (2014) ยังได้อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลเพิ่มเติมว่าประกอบด้วยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาของชุมชน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Sajad & Mahdi (2012) รัฐ ก้นภัย (2558) และ พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์ (2560) ที่พบว่าความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาของชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว โดยความตระหนัก จะเป็นปัจจัยเชื่อมโยงที่ก่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชน (Fateme & Elahe, 2012; Norlida, et.al., 2017; Sirwamio, et.al., 2017; Benjawan, Thoongsuwan, & Pavapanunkul, 2018) นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ Vytautas, Kristina & Edmundas (2015) พรพรรณ เหมาะะพันธ์ และ จันทรา นุช มหากาญจนะ (2560) ยังได้พบว่า ปัจจัยความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการสรุปตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 8 ปัจจัยได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ 3) ปัจจัยความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ 5) ปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และ 6) ปัจจัยความร่วมมือในชุมชน ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การสรุปตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ปัจจัย	แนวคิด/ทฤษฎี/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
อายุ การศึกษา รายได้	Mugizi, Ayorekire, & Obua (2017) Lui, et.al. (2012)
การรับรู้ข่าวสารจากสื่อ	Sajad & Mahdi (2012) Fateme & Elahe (2012) Odege, D. (2014) ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์ (2555) จิตเจริญ ศรีขวัญ (2561)
ความโปร่งใสของอปท.	Vytautas, Kristina & Edmundas (2015) พรพรรณ เหมาะะพันธ์ และ จันทรา นุช มหากาญจนะ (2560) จิตเจริญ ศรีขวัญ (2561)
แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ	Vytautas, Kristina & Edmundas (2015) Odege, D. (2014) Mostafa & Mastura, (2016) Norlida, et.al. (2017) พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์ (2560)
ความตระหนักในการพัฒนา	Sajad & Mahdi (2012) Odege, D. (2014) พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์ (2560)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

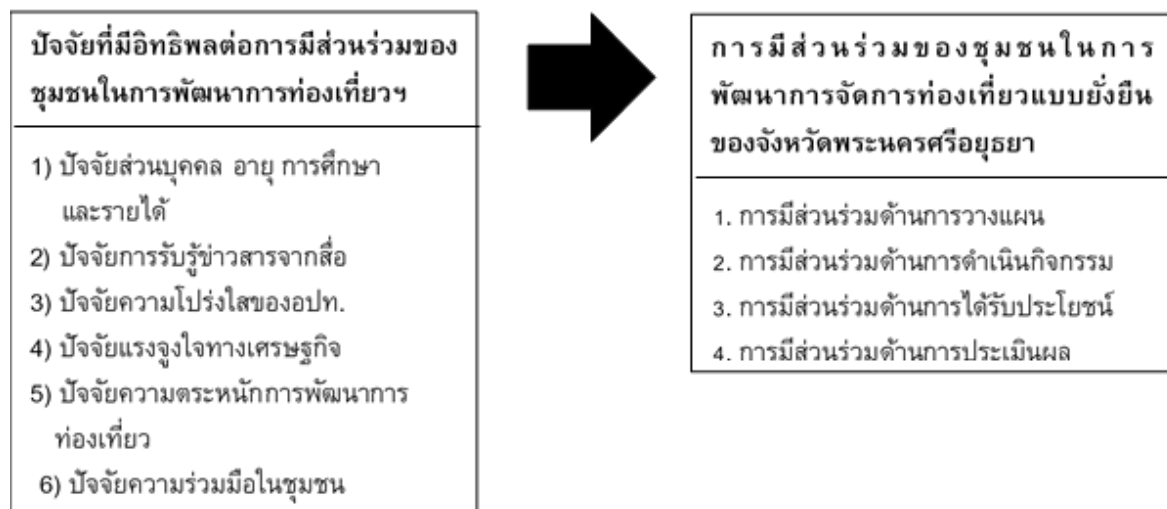
ปัจจัย	แนวคิด/ทฤษฎี/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ความร่วมมือในชุมชน	Sajad & Mahdi (2012) Fateme & Elahe (2012) Norlida, et.al. (2017) Sirwamio, et.al. (2017) Benjawan, Thoongsuwan, and Pavapanunkul (2018)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1 นี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้านของจังหวัดอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 1,706 คน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2562) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูป G*Power 3.1.9.2 โดยการเลือก Linear multiple regression: Fixed model, effect size = 0.15, error prob. = 0.05, power (1-B error prob.) = 0.95 และ Predictors = 8 (Faul, Erdfelder, Buchner & Lang, 2009 พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส และคณะ, 2562) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 325 คน ดังตารางที่ 5

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Proportional Random Sampling) จำแนกตามอำเภอกับจำนวนประชากรในชั้นภูมิดังตารางที่ 6 และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้การจับสลากตัวแทนชุมชน/หมู่บ้านตามรายชื่อ (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนของชุมชน/หมู่บ้านในการตอบแบบสอบถาม ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละชั้นภูมิ จนครบ 325 คน ที่ได้กำหนดไว้

ตารางที่ 5 การคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.2 Copyright © 1992-2014

Linear multiple regression: Fixed model, R² deviation from zero

Analysis:	A priori: Compute required sample size		
Input:	Effect size f ²	=	0.15
	α err prob	=	0.05
	Power (1-β err prob)	=	0.95
	Number of predictors	=	8
Output:	Non-centrality parameter λ	=	115.60
	Critical F	=	3.03
	Numerator df	=	8
	Denominator df	=	3.18
	Total sample size	=	325
	Actual power	=	0.952

ตารางที่ 6 การแบ่งชั้นภูมิกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นสัดส่วนจำแนกตามอำเภอในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (หมู่บ้าน/ชุมชน)	จำนวนตัวอย่าง (ตัวแทนชุมชน/หมู่บ้าน)
1	ท่าเรือ	94	18
2	นครหลวง	84	16
3	บางซ้าย	63	12
4	บางไทร	156	30
5	บางบาล	131	25
6	บางปะหัน	104	20
7	บางปะอิน	169	32
8	บ้านแพรก	37	6
9	ผักไห่	156	29
10	พระนครศรีอยุธยา	140	27
11	ภาชี	82	16
12	มหาราช	68	13
13	ลาดบัวหลวง	68	13
14	วังน้อย	78	15
15	เสนา	152	29
16	อุทัย	124	24
จำนวนรวม		1,706 (N)	325 (n)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับซึ่งคำนวณด้วยสูตรคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีของ Cronbach เท่ากับ .91 ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ลักษณะของเครื่องมือเป็นตรวจสอบรายการ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ ปัจจัยความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และปัจจัยความร่วมมือในชุมชน รวม 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการได้รับประโยชน์ และด้านการประเมินผล รวม 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson' s Product Moment Multiple Correlation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis; MLRA) ด้วยวิธี Enter Method กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 120 คน (ร้อยละ 36.92) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 124 คน (ร้อยละ 38.15) และมีรายได้ระหว่าง 9,001-15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 84 คน (ร้อยละ 24.85)

ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนฯ สามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัจจัย
ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ (X_4)	3.94	.80	มาก
ปัจจัยความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X_5)	3.89	.79	มาก
ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ (X_6)	4.16	1.13	มาก
ปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (X_7)	4.09	.89	มาก
ปัจจัยความร่วมมือในชุมชน (X_8)	3.97	.93	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.16$) ปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ($\bar{X} = 4.09$) ปัจจัยความร่วมมือในชุมชน ($\bar{X} = 3.97$) ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ ($\bar{X} = 3.94$) และปัจจัยความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.89$) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ปัจจัย

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวมมีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการได้รับประโยชน์ ($\bar{X} = 3.32$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.68$) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 2.28$) และด้านการวางแผน ($\bar{X} = 1.56$) ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอยู่ในระดับน้อย และน้อยที่สุดตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาฯ (รายด้าน)	ที่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	4	1.56	1.04	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินกิจกรรม	3	2.28	1.11	น้อย
การมีส่วนร่วมด้านการได้รับประโยชน์	1	3.32	0.99	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	2	2.68	1.01	ปานกลาง
ส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวฯ (โดยรวม)		2.46	1.04	น้อย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม (Y) ซึ่งใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter Method) พบว่า ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้ง 6 ตัวแปร มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($R = .74$) และสามารถอธิบายการผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม (Y) ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 55.00 ($R^2 = .55$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการผันแปรกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม (Y) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยอายุ (X_1 Beta = .08) ปัจจัยระดับการศึกษา (X_2 Beta = .12) ปัจจัยรายได้ (X_3 Beta = .10) ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ (X_4 Beta = .14) ปัจจัยความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X_5 Beta = .18) ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ (X_6 Beta = .19) ปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (X_7 Beta = .30) และปัจจัยความร่วมมือในชุมชน (X_8 Beta = .21) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ปัจจัยความร่วมมือในชุมชน และปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม (Y) เปลี่ยนแปลงไป .30, .21 และ .19 หน่วยในทิศทางเดียวกันตามลำดับ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Model		b	S.E.	β	t	Sig.
1	(Constant)	0.46	0.09	-	4.75	0.00
R = .74	ปัจจัยอายุ (X_1)	0.05	0.02	0.08	2.10	0.04 [*]
R² = .55	ปัจจัยระดับการศึกษา (X_2)	0.10	0.03	0.12	2.81	0.00 ^{**}
	ปัจจัยรายได้ (X_3)	0.11	0.04	0.10	2.51	0.01 [*]
	ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ (X_7) (X_4)	0.13	0.03	0.14	3.89	0.00 ^{**}
	ปัจจัยความโปร่งใส (X_5)	0.18	0.05	0.18	3.45	0.00 ^{**}
	ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ (X_6)	0.16	0.04	0.19	4.06	0.00 ^{**}
	ปัจจัยความตระหนัก (X_7)	0.25	0.04	0.30	5.57	0.00 ^{**}
	ปัจจัยความร่วมมือในชุมชน (X_8)	0.20	0.06	0.21	3.20	0.00 ^{**}

ข้อเสนอแนะเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่	ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ความถี่ (f)
1	ควรส่งเสริมศักยภาพชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น	25
2	ควรให้ความรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การเป็นของฝากทางการท่องเที่ยวในจังหวัด	17
3	ควรพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยมีชมรม สมาคมเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อน	13
4	ควรสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวผ่าน mascot เพื่อเป็นทูตทางวัฒนธรรมท่องเที่ยว	6

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่า มีจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยอายุ ปัจจัยระดับการศึกษา ปัจจัยรายได้ ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ ปัจจัยความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ ปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และปัจจัยความร่วมมือในชุมชน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะบุคคลที่มีอายุมากหรือมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ยาวนาน มักจะมีความต้องการที่จะเห็นพื้นที่ที่ตนเองรักและหวงแหนเจริญก้าวหน้าต่อไป จึงมีความรู้สึกยินดีที่ร่วมพัฒนาชุมชนในทุกโอกาส ส่วนระดับการศึกษานั้น จะเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจของบุคคล ซึ่งบุคคลที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันนั้น จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแตกต่างกันเนื่องจากความรู้ความเข้าใจที่มีต่อความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยรายได้นั้น เป็นตัวแปรซึ่งจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ จักรอด (2556) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดสมุทรปราการ โดย

พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีอายุ และระดับการศึกษาที่ต่างกันนั้น จะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรหมภัสสร ชุณห์บุญญทิพย์ (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยพบว่า ปัจจัยรายได้เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมฯ โดยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ และปัจจัยความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เป็นเพราะการให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไปถึงผลที่จะติดตามมาของการมีส่วนร่วมหรือการไม่ทำตามกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานทั้งร่วมกันคิดร่วมกันปฏิบัติและร่วมกันตัดสินใจ ซึ่งหากชุมชนมีการรับรู้ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมฯ และรับรู้ถึงความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะส่งผลให้ชุมชนเกิดทัศนคติในทางบวกต่อการมีส่วนร่วม และเกิดความเชื่อมั่นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัด โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตเจริญ ศรีขวัญ (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยพบว่า การรับรู้ข่าวสารจากสื่อ และความโปร่งใสของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในทางตรงต่อของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริยาภรณ์ เจริญชีพ (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยพบว่า ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารจากสื่อ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัจจัยความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และปัจจัยความร่วมมือในชุมชน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นปัจจัยภายในของบุคคล ซึ่งจะเกิดขึ้นต่อจากการรับรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาฯ และนำไปสู่ความต้องการที่จะมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืน โดยเมื่อบุคคลในชุมชนส่วนใหญ่เกิดความตระหนักและความต้องการที่จะพัฒนาฯ นี้แล้ว จะนำไปสู่ความร่วมมือและความสามัคคีของชุมชนในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในท้องถิ่นของตนเอง โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Benjawan, Thoongsuwan & Pavapanunkul (2018) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโมเดลการนวัตกรรมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย โดยพบว่า ความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในชุมชน และมีอิทธิพลในทางตรงต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วยดังนี้

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนร่วมกันเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในลักษณะเครือข่าย เพื่อกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง
- ปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงการนำไปนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไปปฏิบัติสู่ชุมชน

3. ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
4. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพสินค้า ศักยภาพบุคลากร และการบริการท่องเที่ยว เพื่อสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรม ตลอดจนการจัดการขยะมูลฝอย ในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วยดังนี้

1. ควรมีการทำการวิจัยต่อเนื่องจากการวิจัย ดังกล่าวในเนื้อหาขีดความสามารถในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวของพื้นที่ในตลาดน้ำอัมพวาที่มีบริเวณพื้นที่ ในการจัดการท่องเที่ยวแบบจำกัดรวมถึงการวิเคราะห์ ความเสี่ยงเกี่ยวกับเรื่องความเสื่อมโทรมที่อาจเกิดจากนักท่องเที่ยว
2. ควรมีการวิจัยเรื่องกลุ่มตลาดเป้าหมายของ นักท่องเที่ยวทั้ง ชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยศึกษา ความต้องการรูปแบบกิจกรรม แรงจูงใจในระดับการวิเคราะห์กลุ่มตลาดเป้าหมายและการกำหนดตำแหน่งทางการตลาดในภาพรวมของการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตลาดน้ำ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. 2557. แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยวช่วงปี พ.ศ.2557-2560. กรุงเทพฯ: พิมพ์ฉบับปรับปรุง.
- กรุงเทพธุรกิจ. 2560. ภาคท่องเที่ยวปี 59 ดันรายได้ 17 % ของจีดีพี. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/740824>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2555. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ.2555-2559. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว.
- จริยาภรณ์ เจริญชีพ. 2560. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี.” วารสารสารสนเทศ 16 (2): 85-102.
- จิตเจริญ ศรีขวัญ. 2561. “รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” วารสารวิจัยและพัฒนาโลยลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ 13 (1): 153-163.
- ณัฐพร ดอกบุญนาค และ ธาปกรณ ทองคำนุช. 2556. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ, ทรงวิทย์ เจริญกิจชนลาภ และ ชารน นวสันธิ์. 2560. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” วารสารนวัตกรรมสื่อสารสังคม 10 (2): 8-16.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และ เพ็ญศิริ ศรีคำภา. 2557. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการ.
- ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์. 2555. “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย.” วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 1 (2): 71-84.
- พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, สิทธิพร สุนทร, วัชรินทร์ สุทธิชัย, รัชนิดา ไสยรส และ ภณทิลา น้อยเจริญ. 2562. “แนวคิดและกระบวนการในการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วย G*Power.” วารสารสหวิทยาการวิจัย 8 (พิเศษ): 29-30.
- พรทิพย์ จักรอด. 2556. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณตลาดป่าโบราณบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ.” วารสารร่วมพฤษ 31 (1): 93-114.
- พรพรรณ เหมาะะพันธ์ และ จันทราณัฐ มหากาญจนะ. 2560. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย.” ศรีปทุมปริทัศน์ 17 (1): 103-111.

- พรหมภัสสร ชุณหบุญญทิพย์. 2560. “ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพื้นที่ชุ่มน้ำหนองไขยวาน อำเภอสว่างวีรกรรม จังหวัดนครพนม.” วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ 13 (2): 47-62.
- รณภูมิ ปองเสียม และวราวัชต์ มัธยมบุรุษ. 2559. “แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน 6 (2): 99-108.
- รัฐ กันภัย. 2558. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.” **Veridian E-Journal** 8 (1): 465-491.
- รัตมี อ่อนปรีดา. 2559. “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม.” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 18 (2): 134-145.
- สถาบันพระปกเกล้า. 2558. **คู่มือการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน การกระจายอำนาจ และหลักธรรมาภิบาล.** นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักบริหารการทะเบียน. 2562. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน พ.ศ.2561.** กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- สุธรรมา นิติเกษตรสุนทร. 2558. “ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนในประเทศไทย.” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 55 (2): 24-58.
- Benjawan, K., Thoongsuwan, A, and Pavapanunkul, S. 2018. “Innovation Management Model of World Heritage City Museum on Historical Park for Creative Tourism in the Lower Part of Northern Thailand.” **PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research** 7 (1): 110-120.
- Bureekul, T., Saengmahamat, R., Merieau, E., and Volpe, M. 2012. “Citizenship in Thailand.” In **Citizenship and the Future of Thai Democracy: 13th KPI Congress.** Nonthaburi: King Prajadhipok's Institute.
- Creighton, J. 2005. **The Public Participation Handbook.** California: John Wiley & Sons.
- Fateme, T. and Elahe, H. 2012. “Factors Affecting the Development of Tourism Industry in Iran”. **European Journal of Social Sciences** 12 (1): 1-11.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G. & Buchner, A. 2007. “G*Power 3: A Flexible Statistical Power Analysis Program for the Social and Behavioral sciences.” **Behavior Research Methods** 39 (1): 175-191.
- Kantar, R., and Svr, K. 2017. “Development of sustainable rural tourism. Deturope-The Central European”. **Journal of Regional Development and Tourism** 9 (1): 26-34.
- Lui, W., Vogt, A., Luo, J., He, G., Liu, J., and Frank, K. 2012. “Drivers and Socio-Economic Impacts of Tourism Participation in Protected Areas.” **PLoS One** 7 (4): 498-511.
- Mostafa, R. and Mastura, J. 2016. **Community Participation toward Tourism Development and Conservation Program in Rural World Heritage Sites.** Rijeka: IntechOpen.
- Mugizi, F., Ayorekire, J. and Obua, J. 2017. “Factors That Influence Local Community Participation in Tourism in Murchison Area.” **Journal of Environmental Science and Engineering** 6 (2): 211-223.
- Norlida, H., Shafiin, S., Redzuan, O. and Mohd, S. 2017. “Factors of Local Community Participation in Tourism-Related Business: Langkawi Island.” **Journal of Social Science and Humanity** 8 (6): 564-571.
- Odege, D. 2014. **Factors influencing community participation in cultural tourism for poverty alleviation at Kit Mikayi in Kisumu County.** Master of Arts (Planning and Management) Thesis, University of Nairobi.

- Rigoberto L., Espinosa, R. and Guillermo, J. 2018. **Sustainable Tourism for Community Development**. Malaga: Intercontinental Academic Services, University of Malaga.
- Sajad, A. and Mahdi, K. 2012. "Community Perception of Tourism Impacts and Their Participation in Tourism Planning: A Study of Ramsar, Iran." **Procedia-Social and Behavioral Sciences** 36 (12): 333-341.
- Sirwamio, S., Tongsanoe, N., Sirwamio, N. and Phongchiewboon, A. 2017. "Potential of Ecological Resources and Ecotourism Destination Management: A Case Study in Koh-Mak Community, Southern Thailand." **PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research** 6 (2): 9-21.
- Swarbrooke, J. and Horner, S. 2007. **Consumer Behavior in Tourism**. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- The World Bank. 1996. **Participation Source Book**. Washington D.C.: The World Bank.
- Tropman, J. 2001. **Approaches Strategies to Community Intervention**. 6th ed. Illinois: F.E. Peacock.
- Vytautas, B., Kristina, B., and Edmundas, J. 2015. "Analysis of Macro Environmental Factors Influencing the Development of Rural Tourism." **Procedia-Social and Behavioral Sciences** 213 (15): 167-172.
- World Tourism Organization. 2005. **Making Tourism More Sustainable-A Guide for Policy Makers**. Madrid: UNWTO.
- World Tourism Organization. 2016. **Factor of Sustainable Tourism Destination Development**. Retrieved from <http://ethics.unwto.org/en/content/global-code-ethics-tourism-article-3>.